

Bölüm 15

TIKIZLIK

15.1 TIKIZ UZAYLAR

15.1.1 Problemler

1. Her sonlu topolojik uzay tıktır.
2. Ayrık bir topolojik uzayın tıktır olması için gerekli ve yeterli koşul sonlu olmasıdır.
3. Aynı bir küme üzerinde $\mathcal{S} \subset \mathcal{T}$ koşulunu sağlayan iki topoloji verilsin. Eğer $(X, \mathcal{T})$ tıktır ise $(X, \mathcal{S})$ de tıktır.

ÇÖZÜM: $(X, \mathcal{S})$ uzayının her açık örtüsü aynı zamanda $(X, \mathcal{T})$ uzayının da bir örtüsüdür. Tıktır olduğu için, bu örtünün, $(X, \mathcal{T})$ uzayında sonlu bir alt örtüsü vardır. Bu alt örtü, $(X, \mathcal{S})$ nin de sonlu bir örtüsüdür.

Bunun karşıtı genel olarak geçersizdir. Örneğin, $[0, 1]$ aralığı üzerindeki salt topolojiye $\mathcal{S}$, ayrık topolojiye ise $\mathcal{A}$ diyelim. $\mathcal{S} \subset \mathcal{A}$ dır. $([0, 1], \mathcal{S})$ nin tıktır olduğunu biliyoruz. Ama $([0, 1], \mathcal{A})$ tıktır değildir.

4. $(X, \mathcal{S})$ ve $(X, \mathcal{T})$ uzayları tıktır ise ya $\mathcal{S} = \mathcal{T}$ dir ya da mukayese edilemezler; yani birisi ötekinden ince ya da kaba değildir. *[Tıktır uzayın Hausdorff olduğunu kabul ediyoruz.]*

ÇÖZÜM: $\mathcal{S} \subset \mathcal{T}$ olduğunu varsayalım. $I : (X, \mathcal{T}) \rightarrow (X, \mathcal{S})$ özdeşlik dönüşümü bbö ve süreklidir. O halde bir topolojik eşyapı dönüşümüdür. Dolayısıyla, $\mathcal{T} = \mathcal{S}$ olacaktır.

5. X sayılamaz sonsuz bir küme olsun Bu küme üzerinde

$$\mathcal{C} = \{T : \text{ya } T' \text{ sonludur ya da } T = X\} \quad (15.1)$$

ailesi bir topolojidir. Buna Sayılabilir Tümlenler Topolojisi denilir. Bir alt-kümenin bu topolojiye göre tıktır olması için sonlu olması gerekli ve yeterlidir.

ÇÖZÜM: Sonlu alt-kümelerin tıkız olacağı açıktır. Karşıt olarak, sonlu olmayan bir kümenin tıkız olamayacağını gösterelim. Her hangi bir $A = \{a_1, a_2, \dots, a_n, \dots\}$ sayılabilir sonsuz kümesini düşünelim. Her $n = 1, 2, \dots, n, \dots$ için $A_n = A' \cup \{a_1, a_2, \dots, a_n\}$ kümesi açıktır; çünkü $A' \in \mathcal{C}$ ve $\{a_1, a_2, \dots, a_n\} \in \mathcal{C}$ dir.

Kolayca görüleceği gibi $A \subset \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n$ dir; yani $\{A_n : n \in \mathbb{N}\}$ ailesi A nın açık bir örtüsüdür. Bu örtüden sonlu bir alt-örtü seçilemez. O halde A tıkız değildir. Demek ki sayılabilir sonsuz kümeler, Sayılabilir Tümleyenler Topolojisine göre tıkız olamazlar.

Her sonsuz kümeden sayılabilir bir alt küme seçilebileceğine göre, sonsuz kümeler de Sayılabilir Tümleyenler Topolojisine göre tıkız olamazlar.

6. Bir X kümesi üzerinde bir Hausdorff topolojisi tıkız bir topolojiden daha kaba olamaz. (Başka bir deyişle bir X kümesi üzerinde tıkız bir topoloji bir Hausdorff topolojisinden ince olamaz.)

ÇÖZÜM: $(X, \mathcal{T})$ tıkız uzay, $(Y, \mathcal{H})$ Hausdorff uzayı olmak üzere $\mathcal{H} \subset \mathcal{T}$ olduğunu varsayalım. Bu varsayım altında $\mathcal{H}' \subset \mathcal{T}'$ olacaktır; yani $\mathcal{H}$ topolojisinde kapalı olan her küme $\mathcal{T}$ topolojisinde de kapalı olmalıdır. Karşıt olarak $\mathcal{T}$ topolojisinde tıkız olan her küme $\mathcal{H}$ topolojisinde de tıkız olacaktır. Ayrıca, Teorem 15.1.4 uyarınca, tıkız bir uzayda bir alt kümenin tıkız olması için kapalı olması gerekli ve yeterlidir. Bütün bunları bir araya getirirsek şöyle diyebiliriz:

$$\begin{aligned} A \in \mathcal{T}' &\Rightarrow A \text{ kümesi } \mathcal{T} \text{ topolojisine göre tıkızdır} \\ &\Rightarrow A \text{ kümesi } \mathcal{H} \text{ topolojisine göre tıkızdır} \\ &\Rightarrow A \text{ kümesi } \mathcal{H} \text{ topolojisine göre kapalıdır} \\ &\Rightarrow A \in \mathcal{H}' \end{aligned}$$

O halde $\mathcal{T}' \subset \mathcal{H}'$ dür; yani $\mathcal{T}$ topolojisinde kapalı olan her küme $\mathcal{H}$ topolojisinde de kapalıdır. Öyleyse $\mathcal{H} = \mathcal{T}$ olmalıdır.

7. $\overline{\mathbb{Q} \cap (\mathbb{R} - \mathbb{Q})} = \emptyset$ dir, ama $\overline{\mathbb{Q}} \cap \overline{(\mathbb{R} - \mathbb{Q})} = \mathbb{R}$ dir.
8. $\mathbb{Q}$ uzayı ve $\mathbb{Q}' = (\mathbb{R} - \mathbb{Q})$ uzayı ayrılabilir iki uzaydır. Dolayısıyla İkinci Sayılabilir Aksiyomunu sağlarlar.
9. $[0, 1] \cap \mathbb{Q}$ tamamen sınırlıdır, ama tıkız değildir.

15.1.2 PROBLEMLER

1. Gerçel eksenin açık ya da yarı-açık hiçbir aralığının tıkız olmadığını gösteriniz.

Çözüm:

- (a) $\{(-n, +n) : n \in \mathbb{N}\}$ ailesi $\mathbb{R}$ gerçel sayılar kümesinin açık bir örtüsüdür. Ama bu örtüden sonlu bir alt örtü seçilemez. Öyleyse, $\mathbb{R}$ gerçel sayılar kümesi tıkHz değildir.
- (b) $\{(\frac{1}{n}, 1) : n \in \mathbb{N}\}$ ailesi $(0, 1)$ aralığının açık bir örtüsüdür. Ama bu örtüden sonlu bir alt örtü seçilemez. Öyleyse, $(0, 1)$ açık aralığı tıkHz değildir.
2. $(X, \mathcal{F})$ tıkHz uzayında, tıkHz iki alt-kümenin bileşiminin ve arakesitinin tıkHz olduğunu gösteriniz.

ÇÖZÜM: $(X, \mathcal{F})$ uzayını tıkHz kabul etmekle onun Hausdorff olduğunu kabul ediyoruz. Teorem 15.1.3 uyarınca, tıkHz uzayın tıkHz alt kümeleri kapalıdır.

$A, B \subset X$ alt kümeleri tıkHz ise kapalıdır. O halde $A \cup B$ bileşimi ve $A \cap B$ arakesiti kapalı kümelerdir.

$A \cup B$ bileşiminin bir açık örtüsü $\mathcal{U}$ olsun. $X - A \cup B$ açık olduğundan $\mathcal{U} \cup (X - A \cup B)$ ailesi X uzayının açık bir örtüsüdür. O halde sonlu bir alt örtüsü seçilebilir. Bu sonlu örtüden $X - A \cap B$ kümesini atarsak, geri kalan aile $A \cap B$ arakesitinin sonlu bir örtüsü olacaktır.

$A \cap B$ arakesitinin tıkHzlığını göstermek için de benzer düşünceyi uygulayabiliriz. $A \cap B$ arakesitinin bir açık örtüsü $\mathcal{V}$ olsun. $X - A \cap B$ açık olduğundan $\mathcal{V} \cup (X - A \cap B)$ ailesi X uzayının açık bir örtüsüdür. O halde sonlu bir alt örtüsü seçilebilir. Bu sonlu örtüden $X - A \cap B$ kümesini atarsak, geri kalan aile $A \cap B$ arakesitinin sonlu bir örtüsü olacaktır.

UYARI: Bu kitapta tıkHzımsı (quasicompact) Hausdorff uzaylarına tıkHz (compact) uzay diyoruz. Bazı kaynaklar, Hausdorff olma koşulunu koymaz. O durumda, yukarıdaki ispat geçersiz olur; çünkü tıkHz alt-kümelerin kapalı olması ancak Hausdorff uzaylarında geçerlidir.

3. Sonsuz bir küme, kendi üzerindeki *Sonlu Tümlenler Topolojisi*ne göre tıkHzdır. Neden?

ÇÖZÜM: $(X, \mathcal{S})$ sonlu tümlenler (cofinite) topolojisi olsun. $\mathcal{O} = \{U_i : U_i \in \mathcal{S}, i \in I\}$ bir açık örtü olsun. Bu örtüden rasgele bir $U_0 \in \mathcal{O}$ açık kümesini seçelim. Bunun tümleneni sonludur; yani $U_0^c = \{x_1, x_2, \dots, x_n\}$ olur. U_0 tümlenene ait her x_i noktasını içeren bir $U_i \in \mathcal{O}$ seçilebilir. Böylece, $X = \bigcup_{i=0}^n U_i$ olacaktır. $\square$

4. Ayrık topolojiye göre bir kümenin tıkHz olması için gerekli ve yeterli koşul sonlu olmasıdır. Neden?

ÇÖZÜM: $(X, \mathcal{A})$ ayrık uzay olsun. Her $x \in X$ için tek öğeli $\{x\}$ kümesi açıktır. O halde, $X = \bigcup \{\{x\} : x \in X\}$ olduğundan $\mathcal{O} = \{\{x\} : x \in X\}$ açık bir örtüdür. Bu örtüden sonlu bir alt örtü seçilebilmesi için X kümesinin sonlu olması gerekli ve yeterlidir.

5. Sayılabilir Tümlenler Topolojisi'ne göre bir alt-kümenin tıkHz olması için gerekli ve yeterli koşul sonlu olmasıdır. Neden?

Çözüm: $(X, \mathcal{T})$ uzayı verilsin. $\mathcal{T}$ nin Sayılabilir Tümlenler Topolojisi olduğunu varsayalım. X içindeki sonlu alt-kümelerin tıkHz olacağı açıktır. Karşıt olarak, sonlu olmayan bir kümenin tıkHz olamayacağını gösterelim. Her hangi bir $A = \{a_1, a_2, \dots, a_n, \dots\}$ sayılabilir sonsuz kümesini düşünelim. Her $n = 1, 2, \dots, n, \dots$ için $A_n = A' \cup \{a_1, a_2, \dots, a_n\}$ kümesi açıktır; çünkü $A' \in \mathcal{C}$ ve $\{a_1, a_2, \dots, a_n\} \in \mathcal{C}$ dir.

Kolayca görüleceği gibi $A \subset \bigcup_{n=1}^{\infty} A_n$ dir; yani $\{A_n : n \in \mathbb{N}\}$ ailesi A nın açık bir örtüsüdür. Bu örtüden sonlu bir alt-örtü seçilemez. O halde A tıkHz değildir. Demek ki sayılabilir sonsuz kümeler, Sayılabilir Tümlenler Topolojisine göre tıkHz olamazlar.

Her sonsuz kümeden sayılabilir bir alt küme seçilebileceğine göre, sonsuz kümeler de Sayılabilir Tümlenler Topolojisine göre tıkHz olamazlar.

6. TıkHz bir uzaydan bir Hausdorff uzayı üzerine tanımlı bire-bir sürekli bir fonksiyonun bir topolojik eşyapı dönüşümü olacağını gösteriniz.

Çözüm: $(X, \mathcal{T})$ tıkHz uzay, $(Y, \mathcal{H})$ Hausdorff uzayı ve $f : X \rightarrow Y$ fonksiyonu sürekli ve bbö olsun.

$$f^{-1}(\mathcal{H}) = \{f^{-1}(H) : H \in \mathcal{H}\}$$

ailesi X üzerinde bir topolojidir (bkz. Ters resim topolojisi, izdüşel topoloji, projective topoloji). İzdüşel topoloji, f yi sürekli kılan en kaba topoloji olduğundan

$$f^{-1}(\mathcal{H}) \subset \mathcal{T}$$

dir. Öte yandan, X kümesi üzerindeki bir Hausdorff topolojisi bir tıkHz topolojiden kaba olamaz (bkz 15.1.1(1) Problem). O halde

$$f^{-1}(\mathcal{H}) = \mathcal{T}$$

dir. Bu ise $f^{-1} : Y \rightarrow X$ ters fonksiyonunun da sürekli olması demektir. Öyleyse, Önerme 2.1.1 uyarınca f bir eşyapı dönüşümüdür.

15.2 YEREL TIKIZ UZAYLAR

15.3 KARMA PROBLEMLER

1. $(X, \mathcal{T})$ tıkHz ve $(Y, \mathcal{H})$ Hausdorff ise sürekli $f : X \rightarrow Y$ fonksiyonu kapalıdır. Gösteriniz.

Çözüm: $A \in \mathcal{T}'$ ise A kümesi $\mathcal{T}'$ ye göre tıkHzdır. O halde sürekli fonksiyon altındaki resmi $f(A) \subset Y$ tıkHzdır. $(Y, \mathcal{H})$ Hausdorff olduğundan $f(A) \subset Y$ kapalıdır.

2. Y tıkHz ise $\pi_1 : X \times Y \rightarrow X$ izdüşümü kapalı bir dönüşümdür. Gösteriniz.

Çözüm: $(Y, \mathcal{Y})$ tıkHz bir uzay olsun. Çarpım topolojisini $(X \times Y, \mathcal{P})$ ile gösterelim. $A \subset X \times Y$ kapalı ise $X - \pi_1(A)$ nın X içinde açık olduğunu

göstermeliyiz. Bir $x \in X - \pi_1(A)$ ögesini düşünelim. Her y için $(x, y) \notin A$ dır. A kapalı olduğundan $X \times Y - A$ açıktır. Öyleyse her y için öyle bir $U_{xy} \in \mathcal{B}(x)$ ve $V_y \in \mathcal{B}(y)$ komşulukları vardır ki $(x, y) \in U_{xy} \times V_y \subset X \times Y - A$ olacaktır. Bu durumda $\{V_y : y \in Y\}$ ailesi Y nin bir açık örtüsü olur. Y tıkkız olduğundan bunun sonlu bir alt örtüsü vardır. Bu sonlu örtüye $\{V_{y_i} : i = 1, 2, \dots, n\}$ diyelim. Şimdi

$$U = U_{xy_1} \cap U_{xy_2} \cap \dots \cap U_{xy_n}$$

kümesini tanımlayalım. $U \in \mathcal{B}(x)$ ve $U \times Y \subset X \times Y - A$ olacaktır. $U \cap \pi_1(A) = \emptyset$ dir. Her $x \in X - \pi_1(A)$ için bu yapılabileceğine göre $X - \pi_1(A)$ nin X içinde açık olduğu ortaya çıkar.

Çarpım topolojisi izdüşüm fonksiyonlarını sürekli kılan en kaba dokulu topolojidir (bkz. Örnek 8.1.1). Çarpım topolojisini $X \times Y, \mathcal{P}$ ile gösterelim. Yukarıdaki düşünüşle,

$$pi_2^{-1}(\mathcal{P}) \subset \mathcal{P}$$

bağıntısının varlığını söyleyebiliriz.

Tabii $pi_2^{-1}(\mathcal{P})$ topolojisi tıkkızdır. $K \subset Y$ kümesi tıkkız ise $pi_2^{-1}(K)$ kümesi $pi_2^{-1}(\mathcal{P})$ topolojisine göre tıkkız olacaktır. O halde aynı topolojiye göre kapalıdır. Öyleyse $\mathcal{P}$ topolojisine göre de kapalı olur. Öte yandan $\pi_2 \circ pi_2^{-1}(K) = K$ dir.

3. Y tıkkız ve hausdorff ise $f : X \rightarrow Y$ dönüşümünün sürekli olması için gerekli ve yeterli koşul

$$G_f = \{(x, f(x)) : x \in X\}$$

grafığının $X \times Y$ içinde kapalı olmasıdır.

ÇÖZÜM:

Yeterliği: G' nün açık olduğunu göstermeliyiz. $(x, y) \notin G$ ise $y \neq f(x)$ dir. Y Hausdorff olduğundan y ile $f(x)$ noktalarının kesismeyen birer komşuluğu vardır. Bunları $y \in \mathcal{B}(y)$ ve $f(x) \in W \in \mathcal{B}(f(x))$ ile gösterelim. f sürekli olduğundan $f(U) \subset W \subset (Y - V)$ olacak biçimde bir $x \in U \in \mathcal{B}(x)$ komşuluğu vardır. Buradan $(x, y) \in U \times V \cap G = \emptyset$ olduğu görülür. Her $(x, y) \notin G$ için bu özellik var olduğuna göre G' açıktır.

Gerekliği: $G \subset X \times Y$ grafiği kapalı olsun. $V \in \mathcal{B}(f(x))$ ise $G \cap (X \times (Y - V)) \in X \times Y$ kapalıdır. Önceki problem gereğince, $\pi_1[G \cap (X \times (Y - V))] \subset X$ kapalıdır ve x noktasını içermez. $f(U) \cap (Y - V) = \emptyset$ olan bir $x \in U \in \mathcal{B}(x)$ komşuluğu seçelim. $f(U) \subset V$ dir. O halde f fonksiyonu x noktasında sürekli dir. Her x için bu özellik var olduğundan, f fonksiyonu tanım bölgesinde sürekli dir.

4. $f : X \rightarrow Y$ dönüşümü kapalı, sürekli ve örten olsun ve her $y \in Y$ için $f^{-1}(\{y\}) \subset X$ tıkkız olsun. Eğer Y tıkkız ise, X uzayının da tıkkız olduğunu gösteriniz.

ÇÖZÜM: $\mathcal{U}$ ailesi X kümesinin açık bir örtüsü olsun. Simgelerde basitliği sağlamak için, her $y \in Y$ ögesinin f altındaki ters görüntüsünü A_y ile gösterelim; yani $f^{-1}(y) = A_y$ olsun. $\mathcal{U}$ ailesi A_y nin de açık bir örtüsüdür. A_y tıkHz olduğundan $\mathcal{U}$ örtüsünden sonlu bir alt örtü seçilebilir. Bu alt-örtü $\{U_{y_1}, U_{y_2}, \dots, U_{y_n}\}$ olsun. $U_y = U_{y_1} \cup U_{y_2} \cup \dots \cup U_{y_n}$ diyelim ve $W_y = Y - f(X - U_y)$ kümesini tanımlayalım. $(X - U_y)$ kapalıdır. f kapalı bir fonksiyon olduğundan $f(X - U_y)$ görüntüsü de kapalıdır.

Şimdi şu özellikleri kolayca görebiliriz.

- (a) W_y kümesi açıktır.
- (b) $y \in W_y \Rightarrow f^{-1}(y) = A_y \subset U_y \Rightarrow y \notin f(X - U_y)$
- (c) $f^{-1}(W_y) = f^{-1}[Y - f(X - U_y)] = X - f^{-1}(f(X - U_y)) = X - (X - U_y) = U_y$

Buradan görüldüğü gibi $\mathcal{Y} = \{W_y : y \in Y$ ailesi Y kümesinin bir açık örtüsüdür. Y tıkHz olduğundan $\mathcal{Y}$ örtüsünün sonlu bir alt-örtüsü vardır. Bu sonlu örtüye $\{W_{y_1}, W_{y_2}, \dots, W_{y_m}\}$ diyelim. Şimdi (c) bağıntısını kullanırsak,

$$X = f^{-1}(Y) = f^{-1}\left(\bigcup_{i=1}^m W_{y_i}\right) = \bigcup_{i=1}^m f^{-1}(W_{y_i}) \subset \bigcup_{i=1}^m U_{y_i}$$

En sağdaki U_{y_i} kümelerinin her birisi sonlu sayıda $U \in \mathcal{U}$ nın bileşimi idi. O halde, X kümesi sonlu sayıda $U \in \mathcal{U}$ kümesiyle örtülebilir. Demek ki X tıkHzdır.

5. Her açık aralık salt topolojiye göre $\mathbb{R}$ uzayında açıktır. Gösteriniz.

ÇÖZÜM:

1.Yol: Açık aralıklar ailesi salt topolojinin bir tabanıdır; dolayısıyla açık aralıklar salt topolojide açıktır.

2.Yol: $(a, b) \subset \mathbb{R}$ verilsin. Bir $x_0 \in (a, b)$ noktası alalım. $\epsilon < \min\{|x_0 - a|, |b - x_0|\}$ olmak üzere, $(x_0 - \epsilon, x_0 + \epsilon) \subset (a, b)$ dir. Ayrıca, $(x_0 - \epsilon, x_0 + \epsilon) \in \mathcal{B}(x_0)$ dir; yani, x_0 noktasının bir komşuluğu (a, b) tarafından kapsanıyor. Her $x_0 \in (a, b)$ noktası için bu özellik var olduğundan, Önerme 5.1.1 uyarınca, (a, b) aralığı açık bir kümedir.

6. $n \in \mathbb{Z}$ olmak üzere $(n, n + 1)$ aralıklarının bileşimi açıktır. Gösteriniz.

ÇÖZÜM: $(n, n + 1)$ aralıkları salt topolojide açıktır. Açık kümelerin her bileşimi açık olduğundan $\bigcup\{(n, n + 1) : n \in \mathbb{N}\}$ salt topolojide açık bir kümedir.

- 7.

$$\{0\} = \bigcap_{n=1}^{\infty} \left(-\frac{1}{n}, \frac{1}{n}\right) \quad (15.2)$$

eşitliğini kullanarak sonsuz sayıda açık kümelerin arakesitinin açık olabileceğini gösteriniz.

ÇÖZÜM: Her $n = 1, 2, 3, \dots$ için $(-\frac{1}{n}, \frac{1}{n})$ aralıkları açıktır. Ama bunların (15.2) arakesiti yalnızca noktasından ibaret $\{0\}$ kümesidir. Bu küme salt topolojiye göre kapalıdır. Demek ki açık kümelerin sonsuz tanesinin arakesiti açık olmayabiliyor.

8. $\mathbb{Q}$ rasyonel sayılar kümesinin, salt topolojiye göre $\mathbb{R}$ uzayında ne açık ne de kapalı olduğunu gösteriniz.

ÇÖZÜM: Gerçel sayıların her aralığı sonsuz sayıda rasyonel ve irrasyonel sayılar içerir. Başka bir deyişle, salt topolojiye göre $\mathbb{Q}$ rasyonel sayılar kümesi $\mathbb{R}$ uzayında yoğundur (bkz Önerme 4.1.9). Benzer olarak, salt topolojiye göre $\mathbb{Q}' = \mathbb{R} - \mathbb{Q}$ irrasyonel sayılar kümesi $\mathbb{R}$ uzayında yoğundur. Dolayısıyla, salt topolojinin tabanına ait açık aralıklar $\mathbb{Q}$ rasyonel sayılar kümesi içinde kalmaz. O halde $\mathbb{Q}$ nun hiç bir iç noktası yoktur. Hiç bir dış noktası da yoktur. Her rasyonel sayı $\mathbb{Q}$ nin bir kenar noktasıdır. Benzer şey irrasyonel sayılar için de geçerlidir.

9. Salt topolojiye göre $\mathbb{R}$ uzayında bir (a, b) açık aralığının her $x \in (a, b)$ ögesi için bir komşuluk olduğunu gösteriniz.

ÇÖZÜM: Problem 5 çözümlerken gösterildi.

- 10.

$$(0, 1) = \bigcup_{n=2}^{\infty} [\frac{1}{n}, 1 - \frac{1}{n}] \quad (15.3)$$

olduğunu gösteriniz. Buradan şu sonucu çıkarınız: Sonsuz sayıda kapalı kümelerin bileşimi kapalı olmayabilir.

ÇÖZÜM: Simgelerde basitliği sağlamak için, (15.3) bağıntısının sağ yanını A ile gösterelim. $(0, 1) = A$ olduğunu göstermek için iki kümenin birbirini kapsadığını göstermeliyiz.

$(0, 1) \supset A$ olduğu apaçıktır. Çünkü, her $x \in A$ için $x \in [\frac{1}{n}, 1 - \frac{1}{n}]$ olan bir aralık vardır. O halde $0 < x < 1$ olacaktır. O halde $x \in (0, 1)$ olur.

Karşıt olarak, $x \in (0, 1)$ olsun. Arşimet kuralı uyarınca $\frac{1}{n} < x < 1 - \frac{1}{n}$ olacak şekilde bir n doğal sayısı vardır. O halde, $x \in [\frac{1}{n}, 1 - \frac{1}{n}]$ olur. Dolayısıyla $x \in A$ olur.

A kümesini oluşturan bileşime ait $[\frac{1}{n}, 1 - \frac{1}{n}]$ aralıklarının hepsi kapalıdır. Ama eşitliğin solundaki $(0, 1)$ aralığı açıktır. Demek ki kapalı aralıkların sonsuz sayıdasının bileşimi kapalı olmayabiliyor.